

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Kuntien kantokykyluokitusjärjestelmä on luonteeltaan pysyvä. Perusteet, joiden mukaan kuntien kantokykyluokat määräytyvät, on kuitenkin säädetty määräaikaisten. Kuntien kantokykyluokituksesta annetussa laissa (665/67) säädettyjä perusteita sovelletaan nykyisten säännösten mukaan vuosina 1978—1980. Vuosiksi 1981—1982 toimitettavia kantokykyluokituksia ehdotetaan erältä osin tarkistettaviksi. Lisäksi lakiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä oikaisu- ja korjauksia.

Hallituksen esityksen mukaan olennaisen tarkistus koskisi kuntien sijoittamista kantokykyluokkiin. Tämä tapahtuisi laskennallisten pe-

rusteiden nojalla siten, että erotus luokituksessa nousevien ja laskevien kuntien asukasmäärien välillä tulee mahdollisimman pieneksi. Kuntien ja valtion välisen kustannustenjaon tasapainon säilyttämiseksi ehdotetaan myös luokituksessa sovellettavaa harkintaa koskevia säännöksiä muutettavaksi. Luokitusmenettelyn selkeyttämiseksi ja nopeuttamiseksi lakia muutettaisiin myös niin, että kunnan vertausluvun laskenta aloitettaisiin perusluvusta, joka määräytyy kunnan saamien valtionosuuksien ja -avustusten sekä kunnan verotulojen summana. Tämä perusluku korvaisi nykyisen lain mukaisen nettomenokäsitteen.

YLEISPERUSTELUT.

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Vaikka kuntien kantokykyluokitusjärjestelmä on tarkoitettu pysyväluonteiseksi, on perusteet, joiden mukaan luokitus määräytyy, säädetty määräaikaisten. Yleensä nämä perusteet on säädetty kolmivuotiskaudeksi kerrallaan. Viimeksi säädetty perusteet koskivat vuosiksi 1978—1980 toimitettavia luokituksia.

Vuoden 1980 kantokykyluokitusta ei kuitenkaan toimitettu tämän lain nojalla. Erikseen säädetyllä lailla kuntien kantokykyluokituksen toimittamisesta vuodeksi 1980 kuntien kantokykyluokat sanotuksi vuodeksi vahvistettiin samoiksi kuin vuodelle 1979 vahvistetut luokat.

Syynä luokituksen poikkeukselliseen toimittamiseen oli vuosina 1978 ja 1979 tapahtunut kehitys, joka samoin kuin vuoden 1980 luokitusta varten toimitetut laskelmat viittasi siihen, että erittäin monien kuntien kantokykyluokka olisi noussut. Tällainen luokituksen tulos, jonka seurauksena kuntien valtionosuudet olisivat vähentyneet, olisi huomattavasti vaikeuttanut kunnallistalouden hoitoa ja ilmeisesti myös johtanut tarpeeseen korottaa veroäyrin hintoja enemmän kuin mitä mm. vuosia 1977—1980 koskevassa ns. järjestelyasiakirjassa on edellytetty.

Kunnallistalouden tila on lähivuosina paljolti samankaltainen kuin vuosina 1978—1979. Lu-

kuisten kuntien kantokyloluokkien muuttumista, varsinkin kun luokan nousuja edelleen lukumääräisesti voidaan olettaa tapahtuvan paljon, ei kunnallistalouden hoidon kannalta voida pitää hyvänä.

Viimeksi suoritettussa kantokyluluokituslain tarkistuksessa uudistettiin tapa, jolla kuntien menot otetaan huomioon luokituslaskelmissa. Kaikki menot otetaan lain mukaan huomioon kunnan tilinpäätöksen mukaisina. Tämä muutos, jonka seurauksena myöskin siirtomääräraha- ja rahastovaraukset vaikuttavat kantokyluluokituksessa koko painollaan kunnan menoina, on aiheuttanut sen, että kunnat aikaisempaa enemmän ovat yrittäneet vaikuttaa menojen ja tulojen väliseen suhteeseen tilinpidollisin keinoin ja tätä kautta vertauslukunsa määrittämiseen.

Edellä kuvattua muutosta valmisteltaessa pyrittiin varautumaan kuntien mahdolliseen keinoiteltuun siirtomääräraha- ja rahastovaruksilla ottamalla lain perusteluihin yleismaininta siitä, että varusten tulee olla katettuja. Kuitenkin havaittiin vuodelle 1979 suoritettussa kantokyluluokituksessa eräiden kuntien tilinpäätöksissä piirteitä, jotka viittasivat varusten käyttämiseen lain perusteluissa esitettyjen periaatteiden vastaisesti.

Asian oikean laidan selvittäminen kantokyluluokitusta toimitettaessa on vaikeaa ja aikaa vievää. Tilannetta yleisesti hankaloittaa myös se, että vaikka yleensä jo varauksia tehtäessä niille osoitetaan kate, on vielä varainhoitovuoden jälkeen mahdollista tehdä varaus, jolle ei osoiteta katetta. Jos muista talousarvion kohdista ei jää ylijäämää, varaus jää tosiasiallisesti kattamatta aiheuttaen tilinpäätöksen alijäämän, jota ei voida pitää kantokyluluokituksen hengen eikä myöskään hyvän tilinpitotavan mukaisena.

Edellä mainittujen epäkohtien poistamiseksi ja myös kantokyluluokituksen laskentamenettelyn yksinkertaistamiseksi ehdotetaan luovuttavaksi nykyisestä kunnan kokonaismenoihin pohjautuvasta nettomenojen laskentatavasta. Nettomenoja vastaava luku, joka olisi kunnan vertausluvun laskennan lähtökohtana määriteltäisiin kunnan saamien valtionosuuksien ja avustusten sekä säännönmukaisen kunnalliseron tuoton summana.

Hallituksen esityksen lähtökohtana on myös kantokyluluokitusmenettelyn muuttaminen tavalla, joka vähentäisi vuosittain laskennallisin perustein tapahtuvia kantokyluluokkien muu-

toksia ja pitäisi samalla nykyistä täsmällisemmin vakaana kuntien ja valtion välisen kustannustenjaon kantokyluluokituksessa nousevien ja laskevien kuntien asukasmäärällä mitattuna.

Ehdotettu muutos tähtää kuntien sijoittamiseen kantokyluluokkiin laskennallisten perusteiden mukaan siten, että luokituksessa nousevien ja laskevien kuntien asukasmäärät vastaavat toisiaan tai erotus niiden välillä saadaan mahdollisimman pieneksi. Laskennallisiin luokkiin sijoittaminen tapahtuisi siten, että yhteiseltä asukasmäärältään pienempi kuntien joukko, joka voi laskennan ensimmäisen vaiheen tuloksesta riippuen edustaa joko luokituksessa nousevia tai laskevia kuntia, sijoitetaan luokkiin suoraan vertauslukujensa mukaisesti, mutta toisen kuntajoukon luokkien muutoksista, jotka olisivat vastakkaiseen suuntaan tapahtuvia, toteutettaisiin vain sen verran, että edellä tarkoitetut asukasmäärät ovat tasapainossa. Viimeksi mainitun kuntajoukon osalta luokkien muutokset toteutettaisiin siinä järjestyksessä miten suuresti ne poikkeavat kunnan vertausluvulla mitattuna edellisen vuoden vahvistetusta luokasta. Niinpä jos nousevia kuntia olisi yhteiseltä asukasmäärältään enemmän kuin laskevia, edellisistä nostettaisiin vain niin monta, että näiden asukasmäärä jokseenkin vastaisi laskevien kuntien asukasmäärää. Nostamatta jätettäisiin ne, joiden laskennalliset vertausluvut edellisiksi vuodeksi vahvistetusta luokasta ovat muuttuneet vähiten.

Kun kuntien sijoittaminen kantokyluluokkiin laskennallisten perusteiden nojalla suoritetaan siten kuin edellä on kuvattu, on myös tarpeen täydentää harkintaa koskevia säännöksiä niin, että laskennallisen tuloksen pohjalta muodostettu nousevien ja laskevien kuntien välinen asukasmäärien tasapaino säilyy. Harkinnan jälkeenkin alenevien ja nousevien kuntien asukasmäärien erotuksen vastata toisiaan taikka asukasmäärien erotuksen olla enintään sen suuruinen kuin laskennallisen luokkiin sijoittamisen jälkeen.

Kantokyluluokituksen vahvistaminen on usein viivästynyt. Tähän on ollut syynä se, etteivät kunnat ole antaneet tarpeellisia tietoja ajoissa. Voimassa olevan lain mukaan on mahdollista suorittaa laskelmat arvioiden, milloin kunta ei ole antanut tarvittavia tietoja tai tiedot ovat ilmeisen virheellisiä. Tämän pitemmälle meneviä laissa säädettäviä uusia menettelytapoja ei nyt ole mahdollista aikaansaada. Luokituksen nopeuttamiseksi tulee kuitenkin

aikaisempaa tehokkaammin käyttää hyväksi mahdollisuus suorittaa laskelmat arvioiden silloin, kun kunta ei ole määrääjässä antanut tietoja. Luokituksessa sovellettavan harkinnan jouduttamiseksi tulisi käyttää nykyistä aikaisempia ennakkotietoja kunnallisverotuksesta sekä tietoja, joita on saatavissa veronkantojärjestelmän kuukausitilityksistä. Samoin tulisi vanhaan tapaan käyttää eräissä asukasluvuun perustuvissa luokituslaskelmissa niitä tietoja kuntien henkikirjoitetusta asukasluvusta, jotka ovat käytettävissä henkikirjan päättämisen ajankohtana.

2. Asian valmistelu

Hallituksen esitys perustuu kunnallistalouden neuvottelukunnan toimesta suoritettuun selvitykseen ja laadittuun ehdotukseen. Neuvottelukunnassa ovat valmistelutyöhön osallistuneet kuntien keskusjärjestöjen sekä sisäasiainministeriön, valtiovarainministeriön, opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön edustajat. Tarvittavat kuntakohtaiset koelaskelmat on tehnyt tilastokeskus kantokikykyluokitustoimikunnan toimeksiannosta. Valmistelun kuluessa on siihen osallistuneiden tahojen esitysten perusteella selvitetty lukuisia vaihtoehtoja lain muuttamiseksi. Kunnallistalouden neuvottelukunnan ehdotuksesta ovat antaneet lausuntonsa kuntien keskusjärjestöt sekä lain soveltamisen kannalta keskeiset ministeriöt ja tilastokeskus.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Alunperin on kantokikykyluokitusjärjestelmää koskevana keskeisenä tavoitteena ollut, että valtion ja kuntien välinen kustannustenjako ei luokituksen johdosta muutu. Tällaisia kustannustenjaon siirtymää on kuitenkin käytännössä jonkin verran tapahtunut, vaikka sitä on miltei väkinäisestikin pyritty rajoittamaan. Nyt ehdotetulla lainmuutoksella voidaan tilannetta korjata pysyttämällä kustannustenjako vakaana ehdotettujen perusteiden soveltamisaikana. Samalla voidaan vähentää luokituksesta aiheutuvia muutoksia yksittäisten kuntien taloudessa, kun luokan muutoksia tulee lukumääräisesti tapahtumaan aikaisempaa huomattavasti vähemmän.

Muutosta edellä tarkoitettussa mielessä kuvaa esimerkki, joka on laadittu vuoden 1980 kantokikykyluokitusta varten kootun aineiston perusteella. Laskennallisia kantokikykyluokkien nousuja olisi vuodeksi 1980 vanhojen luokitusperusteiden mukaan tapahtunut 131 kunnassa, joissa oli yhteensä 1 146 508 asukasta. Luokka olisi vastaavasti laskenut 19 kunnassa, joiden yhteenlaskettu asukasluku oli 149 239. Mikäli kuntien luokkiin sijoittaminen laskennallisten perusteiden nojalla olisi tehty soveltaen tässä lakiesityksessä ehdotettua menettelyä, olisivat laskennalliset luokat alentuneet 19 kunnassa, joiden yhteinen asukasluku olisi ollut 149 239 ja laskennalliset luokat nousseet 20 kunnassa, joiden asukasluku olisi yhteensä ollut 146 748.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1 §:n 2 momentti. Lain soveltamisaikaa koskevat vuosiluvut on muutettava.

2 §:n 1 momentin 1, 2 ja 3 kohta. Yleisperusteluihin ja jäljempänä esitettyyn 2 §:n 1 momentin 4 kohdan erityisperusteluihin viitaten kumotaan lain 2 §:n 1 momentin 1, 2 ja 3 kohdat.

2 §:n 1 momentin 4 kohta. Yleisperusteluihin viitaten korvataan nykyisessä laissa esiintyvä käsite "nettomenot" sanoilla "kunnan vertausluvun perusluku", sekä täydennetään 4 kohtaa siten, että edellä sanotun perusluvun määrittelyssä myös kunnan hyväksi luettavat kuntien yhteistoimintaan saadut valtionosuudet ja -avustukset tulevat otetuiksi huomioon.

2 §:n 1 momentin 5 kohta. Lainkohtaa muutetaan niin, että siinä esiintyvät käsitteet vastaavat 2 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

2 §:n 2 momentti. Tarkistetaan 2 momentti 1 momentin 4 kohdan mukaiseksi.

2 §:n 4 momentti. Lisätään uusi 4 momentti 2 §:n 1 momentin 3 kohdan kumottavaksi ehdotetun säännöksen tilalle.

4 §. Jotta menettely kuntia luokkiin sijoitettaessa, ottaen huomioon, mitä yleisperusteluissa on esitetty, kävisi laista johdonmukaisesti ilmi muutetaan 4 §:n 1 momentti ja ehdotetaan nykyisen 5 §:n 1 momentti siirrettäväksi 4 §:n 3 momentiksi.

4 a §. Yleisperusteluihin viitaten lakiin olisi

lisättävä 4 a §, missä säädetään menettelystä, jolla kuntien laskennallisten kantokyykyluokkien nousut ja laskut saatetaan tasapainoon keskenään nousevien ja laskevien kuntien asukasmäärillä mitattuna.

5 §. Yleisperusteluihin sekä 4 §:n erityisperusteluihin viitaten ehdotetaan poistettavaksi 5 §:n 1 momentti, jolloin nykyiset 2—7 mo-

mentit siirtyvät 1—6 momenteiksi sekä lisättäväksi 5 §:ään uusi 7 momentti. Samalla tarkistetaan nykyisen 7 momentin viittaus 1—6 momentteihin muuttunutta momenttien järjestystä vastaavaksi.

Edellä lausutun perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kuntien kantokyykyluokituksesta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kuntien kantokyykyluokituksesta 29 päivänä joulukuuta 1967 annetun lain (665/67) 2 §:n 1 momentin 1, 2 ja 3 kohdat ja 5 §:n 1 momentti, jolloin nykyiset 2—7 momentit siirtyvät 1—6 momentiksi,

niistä 2 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta sekä 5 §:n 2 ja 7 momentti sellaisina kuin ne ovat 30 päivänä joulukuuta 1977 annetussa laissa (1078/77) sekä 5 §:n 1 ja 3—6 momentit sellaisina kuin ne ovat 5 päivänä joulukuuta 1973 annetussa laissa (882/73),

muutetaan 1 §:n 2 momentti, 2 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdat sekä 2 ja 3 momentit, 4 §:n 1 momentti ja 5 §:n 6 momentiksi siirretty entinen 7 momentti,

niistä 1 §:n 2 momentti ja 2 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdat, 4 §:n 1 momentti sekä 5 §:n 7 momentti sellaisina kuin ne ovat 30 päivänä joulukuuta 1977 annetussa laissa (1078/77), sekä

lisätään 2 §:än uusi 4 momentti, 4 §:än uusi 3 momentti, lakiin uusi 4 a § ja 5 §:än uusi 7 momentti seuraavasti:

1 §.

Kantokyykyluokitus toimitetaan vuosiksi 1981—1982 siten kuin tässä laissa säädetään.

2 §.

4. Lasketaan kunnan vertausluvun perusluku siten, että kunnan saamiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin, joista poistot ja palautukset on vähennetty, lisätään säännönmukaisen kunnallisveron tuotto sekä kunnallislain 103 §:n edellyttämän kuntien yhteistoiminnan menoihin myönnetystä valtionosuudesta tai -avustuksesta, lukuunottamatta valtionosuuksien poistoja ja palautuksia, kunnan hyväksi laskettava osa siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

5. Milloin kunnan asukasta kohti laskettu perusluku on suurempi kuin kaikkien kuntien vastaava asukasluvulla painotettu keskiarvo, kunnan *asukasta kohti* laskettua peruslukua korotetaan lisäämällä edellä mainittuun keskiarvoon kunnan asukasta kohti lasketun perusluvun ja sanotun keskiarvon erotuksesta prosenttiosuus, joka tasaisesti alenee niin, että erotuksen ollessa 30 prosenttia keskiarvosta tai

suurempi, kunnan perusluvuksi otetaan sanottu keskiarvo lisätynä 15 prosentilla keskiarvosta.

Kunnan vertausluku saadaan vähentämällä edellä mainituilta kolmelta vuodelta lasketusta perusluvusta asukasta kohti, johon on tehty 1 momentin 5 kohdan mukaiset tarkistukset, laskennalliset verotulot asukasta kohti sekä lasemalla näiden erotusten keskiarvo.

Kaikkien *kuntien vertauslukujen keskiarvo* lasketaan vertausluvuista asukasluvulla painotettuna keskiarvona.

Mitä 1 momentin 4 kohdassa on säädetty kuntien yhteistoiminnan menoihin myönnetystä valtionosuudesta tai -avustuksesta, sovelletaan myös valtion tai Ahvenanmaan maakunnan ylläpitämän sellaisen laitoksen käyttämisestä kunnan hyväksi laskettaviin valtionosuuksiin, jota vastaavaan toimintaan kuntakin voisi lain mukaan saada valtionosuutta tai -avustusta.

4 §.

Kuntien jakamiseksi kymmeneen *kantokyykyluokkaan* laaditaan kuntien vertauslukuihin perustuva asteikko. Sen peruslukuna on vertauslukujensa mukaiseen järjestykseen asetettujen

kuntien asukasmäärien mediaania vastaava vertausluku. Tämä perusluku on kahden keskimäisen luokan välisenä rajana. Muiden luokkien väliset rajat lasketaan lisäämällä peruslukuun ja vähentämällä siitä kutakin luokkaan varten vuosien 1973—1975 tilinpäätöstietojen perusteella suoritettussa koeluokituksessa sovellettu luokkaväli 133, joka on tarkistettu samassa suhteessa kuin kaikkien kuntien asukasta kohti lasketun 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa mainitun perusluvun kolmen vuoden keskiarvo on muutunut.

Kunnat sijoitetaan kantokykyluokkiin soveltaen kunnan tarkistettua vertauslukua ja edellä 1 momentissa tarkoitettua asteikkoa. Kunnan luokkaa ei kuitenkaan muuteta edelliseksi vuodeksi vahvistetusta luokasta, jos kunnan vertausluku ylittää luokan ylärajan tai alittaa sen alarajan enintään 10 prosentilla sovellettavasta luokkavälistä.

4 a §.

Milloin 4 §:n mukaan suoritettu kuntien sijoittaminen kantokykyluokkiin osoittaa viimeksi vahvistettuun kantokykyluokitukseen verrattuna luokituksessa nousevien kuntien yhteenlasketun ja luokituksessa laskevien kuntien yhteenlasketun asukasluvun poikkeavan toisistaan, tarkistetaan luokkiin sijoittamista niin, että edellä tarkoitettut asukasluvut vastaavat toisiaan tai että erotus niiden välillä on pienin mahdollinen.

Niiden kuntien kantokykyluokat, joiden yhteenlaskettu asukasluku 1 momentin tarkoittamalla tavalla laskettuna on pienempi, mää-

räytyvät 4 §:n nojalla. Vastakkaiseen suuntaan tapahtuvia luokkien muutoksia suoritetaan kuitenkin vain sen verran, että 1 momentissa tarkoitettu asukaslukujen vastaavuus saavutetaan. Tarvittavat luokkien korotukset tai alennukset tehdään siten, että luokkaa korotettaessa korotukset aloitetaan kunnasta, jonka vertausluvun ja kunnalle edelliseksi vuodeksi vahvistetun kantokykyluokan pienimmän vertausluvun erotuksen itseisarvo on suurin, ja että luokkaa alennettaessa alennukset vastaavasti aloitetaan kunnasta, jonka vertausluvun ja kunnalle edelliseksi vuodeksi vahvistetun kantokykyluokan suurimman vertausluvun erotus on suurin.

Ne kunnat, joita ei ole sijoitettava kantokykyluokkiin 2 momentin nojalla, sijoitetaan niille edelliseksi vuodeksi vahvistettuihin luokkiin.

5 §.

Mitä 5 momentissa on säädetty, ei sovelleta, milloin kunnan kohdalta vuoden alussa tulee voimaan kuntajaon muutos, joka ei ole vähäinen.

Harkinnan perusteella suoritettujen kantokykyluokkien korotusten ja alennusten tulee kuntien asukasluvulla mitattuna vastata toisiaan niin, että erotus luokituksessa nousevien ja laskevien kuntien yhteenlaskettujen asukaslukujen välillä saa harkinnan jälkeen olla enintään sen suuruinen kuin 4 ja 4 a §:n mukaisesti suoritettuna luokkiin sijoittamisen jälkeen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1980.

Helsingissä 23 päivänä toukokuuta 1980.

Tasavallan Presidentti
URHO KEKKONEN

Ministeri J. Koikkalainen

Laki

kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kuntien kantokykyluokituksesta 29 päivänä joulukuuta 1967 annetun lain (665/67) 2 §:n 1 momentin 1, 2 ja 3 kohdat ja 5 §:n 1 momentti, jolloin nykyiset 2—7 momentit siirtyvät 1—6 momentiksi,

niistä 2 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta sekä 5 §:n 2 ja 7 momentti sellaisina kuin ne ovat 30 päivänä joulukuuta 1977 annetussa laissa (1078/77) sekä 5 §:n 1 ja 3—6 momentit sellaisina kuin ne ovat 5 päivänä joulukuuta 1973 annetussa laissa (882/73),

muutetaan 1 §:n 2 momentti, 2 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdat sekä 2 ja 3 momentit, 4 §:n 1 momentti ja 5 §:n 6 momentiksi siirretty entinen 7 momentti,

niistä 1 §:n 2 momentti ja 2 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdat, 4 §:n 1 momentti sekä 5 §:n 7 momentti sellaisina kuin ne ovat 30 päivänä joulukuuta 1977 annetussa laissa (1078/77), sekä

lisätään 2 §:än uusi 4 momentti, 4 §:än uusi 3 momentti, lakiin uusi 4 a § ja 5 §:än uusi 7 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki.

1 §.

Kantokykyluokitus toimitetaan vuosiksi 1978—1980 siten kuin tässä laissa säädetään.

2 §.

1. Lasketaan kunnan menojen kokonaismäärä tilinpäätöksestä siten poiketen, että poistot valtionosuus- tai valtionavustussaatavista ja arvioitu rahoitusvajaus jätetään menoina huomioon ottamatta.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen kunnan menojen kokonaismäärään lisätään kunnallislain (953/76) 103 §:n edellyttämän kuntien yhteistoiminnan menoihin myönnettävästä valtionosuudesta tai -avustuksesta, josta vähennetään valtionosuuden tai -avustuksen poistot ja palautukset, kunnan hyväksi laskettava osa siten kuin asetuksessa tarkemmin säädetään.

3. Mitä 2 kohdassa on säädetty, sovelletaan myös valtion tai Ahvenanmaan maakunnan ylläpitämän sellaisen laitoksen käyttämisestä kunnalle aiheutuviin menoihin, jota kuntakin voisi lain mukaan ylläpitää ja jonka menoihin se saisi valtionosuutta tai -avustusta.

4. Lasketaan kunnan nettomenot siten, että menojen 1—3 kohdassa sanotulla tavalla tarkistusta kokonaismäärästä vähennetään muut tulot paitsi ne valtionosuudet ja -avustukset, joista asetuksella tarkemmin säädetään, arvioitu

Ehdotus.

1 §.

Kantokykyluokitus toimitetaan vuosiksi 1981—1982 siten kuin tässä laissa säädetään.

2 §.

(1 kohta kumotaan.)

(2 kohta kumotaan.)

(3 kohta kumotaan.)

4. Lasketaan kunnan vertausluvun perusluku siten, että kunnan saamiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin, joista poistot ja palautukset on vähennetty, lisätään säännönmukaisen kunnallisveron tuotto sekä kunnallislain 103 §:n

Voimassa oleva laki.

rahoitussäästö sekä säännönmukaisen kunnallisveron tuotto.

5. Milloin kunnan nettomenot asukasta kohti ovat suuremmat kuin kaikkien kuntien vastaavien menojen asukasluvulla *punnittu* keskiarvo, kunnan *laskennalliset nettomenot asukasta kohti* lasketaan lisäämällä edellä mainittuun keskiarvoon kunnan nettomenojen asukasta kohti ja sanotun keskiarvon erotuksesta prosenttiosuus, joka tasaisesti alenee niin, että erotuksen ollessa 30 prosenttia keskiarvosta tai suurempi, laskennallisiksi nettomenoiksi otetaan sanottu keskiarvo lisättynä 15 prosentilla keskiarvosta.

Kunnan vertausluku saadaan vähentämällä edellä mainituilta kolmelta vuodelta *laskennallisista nettomenoista* asukasta kohti laskennalliset verotulot asukasta kohti sekä laskemalla näiden erotusten keskiarvo.

Kaikkien *kuntien vertauslukujen keskiarvo* lasketaan vertausluvuista asukasluvulla *punnittuna* keskiarvona.

Kuntien jakamiseksi kymmeneen *kantokrykyluokkaan* laaditaan kuntien vertauslukuihin perustuva asteikko. Sen peruslukuna on vertauslukujensa mukaiseen järjestykseen asetettujen kuntien asukasmäärien mediaania vastaava vertausluku. Tämä perusluku on kahden keskimäisen luokan välisenä rajana. Muiden luokkien väliset rajat lasketaan lisäämällä peruslukuun ja vähentämällä siitä kutakin luokkaa varten vuosien 1973—1975 tilinpäätöstietojen perusteella suoritettussa koeluokituksessa sovellettu luokkaväli 133, joka on tarkistettu samassa suhteessa kuin kaikkien kuntien asukasta kohti laskettujen nettomenojen kolmen vuoden keskiarvo on muuttunut.

Ehdotus.

edellyttämän kuntien yhteistoiminnan menoihin myönnetystä valtionosuudesta tai -avustuksesta, lukuunottamatta valtionosuuksien poistoja ja palautuksia, kunnan hyväksi laskettava osa siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

5. Milloin kunnan asukasta kohti laskettu perusluku on suurempi kuin kaikkien kuntien vastaava asukasluvulla *painotettu* keskiarvo, kunnan *asukasta kohti* laskettua peruslukuä korotetaan lisäämällä edellä mainittuun keskiarvoon kunnan asukasta kohti lasketun perusluvun ja sanotun keskiarvon erotuksesta prosenttiosuus, joka tasaisesti alenee niin, että erotuksen ollessa 30 prosenttia keskiarvosta tai suurempi, kunnan perusluvuksi otetaan sanottu keskiarvo lisättynä 15 prosentilla keskiarvosta.

Kunnan vertausluku saadaan vähentämällä edellä mainituilta kolmelta vuodelta *lasketusta perusluvusta* asukasta kohti, *johon on tehty 1 momentin 5 kohdan mukaiset tarkistukset*, laskennalliset verotulot asukasta kohti sekä laskemalla näiden erotusten keskiarvo.

Kaikkien *kuntien vertauslukujen keskiarvo* lasketaan vertausluvuista asukasluvulla *painotetuna* keskiarvona.

Mitä 1 momentin 4 kohdassa on säädetty kuntien yhteistoiminnan menoihin myönnetystä valtionosuudesta tai -avustuksesta, sovelletaan myös valtion tai Ahvenanmaan maakunnan ylläpitämän sellaisen laitoksen käyttämisestä kunnan hyväksi laskettaviin valtionosuuksiin, jota vastaavaan toimintaan kuntakin voisi lain mukaan saada valtionosuutta tai -avustusta.

4 §.

Kuntien jakamiseksi kymmeneen *kantokrykyluokkaan* laaditaan kuntien vertauslukuihin perustuva asteikko. Sen peruslukuna on vertauslukujensa mukaiseen järjestykseen asetettujen kuntien asukasmäärien mediaania vastaava vertausluku. Tämä perusluku on kahden keskimäisen luokan välisenä rajana. Muiden luokkien väliset rajat lasketaan lisäämällä peruslukuun ja vähentämällä siitä kutakin luokkaa varten vuosien 1973—1975 tilinpäätöstietojen perusteella suoritettussa koeluokituksessa sovellettu luokkaväli 133, joka on tarkistettu samassa suhteessa kuin kaikkien kuntien asukasta kohti *lasketun 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa mainitun perusluvun* kolmen vuoden keskiarvo on muuttunut.

Voimassa oleva laki.

Ehdotus.

Kunnat sijoitetaan kantokykyluokkiin soveltaen kunnan tarkistettua vertauslukua ja edellä 1 momentissa tarkoitettua asteikkoa. Kunnan luokkaa ei kuitenkaan muuteta edelliseksi vuodeksi vahvistetusta luokasta, jos kunnan vertausluku ylittää luokan ylärajan tai alittaa sen alarajan enintään 10 prosentilla sovellettavasta luokkavälistä.

4 a §.

Milloin 4 §:n mukaan suoritettu kuntien sijoittaminen kantokykyluokkiin osoittaa viimeksi vahvistettuun kantokykyluokitukseen verrattuna luokituksessa nousevien kuntien yhteenlasketun ja luokituksessa laskevien kuntien yhteenlasketun asukasluvun poikkeavan toisistaan, tarkistetaan luokkiin sijoittamista niin, että edellä tarkoitettut asukasluvut vastaavat toisiaan tai että erotus niiden välillä on pienin mahdollinen.

Näiden kuntien kantokykyluokat, joiden yhteenlaskettu asukasluku 1 momentin tarkoittamalla tavalla laskettuna on pienempi, määräytyvät 4 §:n nojalla. Vastakkaiseen suuntaan tapahtuvia luokkien muutoksia suoritetaan kuitenkin vain sen verran, että 1 momentissa tarkoitettu asukaslukujen vastaavuus saavutetaan. Tarvittavat luokkien korotukset tai alennukset tehdään siten, että luokkaa korotettaessa korotukset aloitetaan kunnasta, jonka vertausluvun ja kunnalle edelliseksi vuodeksi vahvistetun kantokykyluokan pienimmän vertausluvun erotuksen itseisarvo on suurin, ja että luokkaa alennettaessa alennukset vastaavasti aloitetaan kunnasta, jonka vertausluvun ja kunnalle edelliseksi vuodeksi vahvistetun kantokykyluokan suurimman vertausluvun erotus on suurin.

Ne kunnat, joita ei ole sijoitettava kantokykyluokkiin 2 momentin nojalla, sijoitetaan niille edelliseksi vuodeksi vahvistettuihin luokkiin.

5 §.

Kunnat sijoitetaan kantokykyluokkiin soveltaen kunnan tarkistettua vertailulukua ja 4 §:ssä tarkoitettua asteikkoa. Kunnan luokkaa ei kuitenkaan muuteta edelliseksi vuodeksi vahvistetusta luokasta, jos kunnan vertausluku ylittää luokan ylärajan tai alittaa sen alarajan enintään 10 prosentilla sovellettavasta luokkavälistä.

5 §.

(1 mom. kumotaan)

Voimassa oleva laki.

Mitä 1 ja 6 momentissa on säädetty, ei sovelleta, milloin kunnan kohdalta vuoden alussa tulee voimaan kuntajaon muutos, joka ei ole vähäinen.

Ehdotus.

Mitä 5 momentissa on säädetty, ei sovelleta, milloin kunnan kohdalta vuoden alussa tulee voimaan kuntajaon muutos, joka ei ole vähäinen.

Harkinnan perusteella suoritettujen kantokyluokkien korotusten ja alennusten tulee kuntien asukasluvulla mitattuna vastata toisiaan niin, että erotus luokituksessa nousevien ja laskevien kuntien yhteenlaskettujen asukaslukujen välillä saa harkinnan jälkeen olla enintään sen suuruinen kuin 4 ja 4 a §:n mukaisesti suoritettun luokkiin sijoittamisen jälkeen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1980. _____

